

's avonds laat toen zijn vrouw en de „jong” al naar bed waren, door den kastelein uit het „Roode Vaatje” stomdronken op de plavuizen in 't voorhuis gelegd, waar hij een paar uur bleef slapen. Daarna werd hij min of meer wakker, stommelde in 't donker over-eind en ging naar „t Anker”, waar ze nog op waren. 's Morgens kwam hij terug, rillend en ontdaan met besmeurde kleeren en begon staande bij de tafel groote hompen brood te kauwen.

„De jong” die nog te klein waren voor de

.... EN BEGON, STAANDE BIJ DE TAFEL, GROOTE HOMPEN BROOD TE KAUWEN....

school, keken schuw uit een der gapende bedsteêhopen naar hem: ze waren bang voor wat komen zou als moeder, die in het achtervertrek allerlei huisraad heen en weer gooide, naar voren kwam om te schelden, maar zij bleef aan 't werk en keek niet eens op toen hij haar voorbij ging naar 't schuurtje.

Ze verkropte heur woede.

— „t Zou er toch niet helpe as ze schol en de zes kwartjes van Klaas à ze toch in deze zak dâo bleef-ie af, en ie zou noot-necent van et jong in zijn pooten ebbe, dèr

zou ze vor zurrige.” En in heur gedachte van bittere woede tegen „der vent”, die maar alles verzuipe zou, bleef de wil, het geld van Sjoantje zelf te houden om er voor te koopen wat er noodig was en een paar snoepcenten „af te ouwe vor d'r eige”.

Zoo was het bij den jongen gesteld, die bij Smiters en Co. de boormachine draaide en daarom zou hij geen kans krijgen een ambacht te leeren, wat hij ook niet wenschte. Maar van het gedrag van zijn „ouwe” had-ie last, omdat de jongens hem dat verweten. Ze wisten het hem dadelijk te zeggen, als den Bul „weer een stuk in gehad had” en ergens uit een herberg gegooid was. Sjaontje deed dan alsof hij 't niet hoorde en dat was al wat hij doen kon. Langzamerhand begon hij zijn vader erg te minachten omdat hij zoo zoop en zoo'n vuil baantje deed.

Tegenover de jongens mocht hij zich niet verdedigen, want als hij zei, gezien te hebben, dat „er eigen ouwe” 's Zondags zat geloopt had, wat geen zeldzaamheid was, kreeg hij ransel. Op den duur werd hij aan hun minachting gewoon. Hij gehoorzaamde als ze hem iets gelastten en zijn gang werd als dien van een angstigen hond, die wel doen wil wat hem gecommandeerd wordt als hij maar geen slaag krijgt. Hij zweeg als er iets besproken werd en luisterde er niet naar.

Zoo werd hij meer en meer een der kleine werkjongens in fabrieken, die weinig spreken, even dom zijn als ezels en geduldig hun werk doen met inspanning van al hun krachten. Hij werd een fabrieksarbeider zooals de meesten zijn, zwiigende sombere menschen, die altijd werken — niets weten — niet lezen of schrijven kunnen omdat ze het lang verleerd hebben, zich nergens om bekommeren dan om hun werk, die onder de fabrikanten verhandeld worden, en waarvan de gemiddelde prijs in Noord-Brabant zes gulden bedraagt.

De platen waren bijna geboord, nog twee dagen en de gaten waren er in. Kees en Sjaontje hadden al tegen elkaar gezegd, dat ze blij waren en naar iets anders verlangden, ofschoon ze zich niet erg vermoeiden bij dit werk. Ze werkten uren zonder eigenlijk be-